

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cavtio Criminalis, Seu De Processibus Contra Sagas Liber

Spee, Friedrich von

Francofvrti, 1632

15. Qui maxime ij sint, qui Magistratum contra Sagas identidem instigant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11133

quæ lamenta pauperum, & similia, experientia nulla didicerunt: visitare custodias, colloqui cum mendicabulis, inclinare se pauperum querelis, & præter dignitatem eorum est & studendi munus. Quid igitur illi in his rebus intelligere possint? ac proinde quid à Principibus audiri?

His adiungo sanctos quosdam & religiosos quidem viros, sed imperitos plane rerum & nequitiarum hominum, qui ut sunt ipsi simplices ac sancti, sic Iudices & Inquisitores omnes in his causis esse putant, ac summum esse nefas existimant, si non omnia publica Iudicia ut sacrosancta veneremur, quæ errare non possint.

Itaque si audiant aut legant narratiunculas quasdam sepe aniles de maleficis, si confessiones tormentis expressas; mox ut Evangelicas historias amplectuntur; & zelo prius, quam scientia intumescunt: clamant tolerari scelus hoc non debere, omnia esse maleficis plena, exurgere in has pestes omni conatu oportere, & similia complura:

74 Dub. XV. *Qui maxime ij sint qui Magistratum*
Nec, vt sunt iudicio innocenti, pericu-
lum vllum apprehendunt. O sancti &
boni! quid his faciamus, cum non nisi
optime Reipubl. consultum velint? qui
si scirent quæ passim malitia & impru-
dentia in procedendo vigeret, clama-
rent vtique quod eorum Magister Chri-
stus: *Sinite vtraque crescere vsque ad tem-
pus messis: nunc probi & simplices instru-
ctionis non sunt capaces.*

SECUNDI Generis sunt ex Iuris peri-
tis, ij tantum, qui, quod paulatim anim-
aduertunt lucrosissimam hanc esse pro-
uinciam, si Sagarum causis admouean-
tur, eam prestant: ac subito pientissi-
mi homines, miros scrupulos Magistra-
tibus mouent, ni in crimen hoc excan-
descant: quos scilicet, quo tendant, ne-
mo videt.

TERTII Generis sunt imperitum &
fere inuidum ac malitiosum vulgus,
quod cum impune passim inimicitias
suas infamando vlciscitur, aut loquaci-
tatem non nisi detrahendo consumit;
quid est quod audiri prudenter & salua
conscientia possit, nisi primum fama
pu-

publica acerrimis pœnis vindicetur à libertate calumniandi? Sed de hoc dicam infra, dub. 34. Id tantum breuiter moneo, hunc iam hodie esse vulgi morem, vt si Magistratus non subito ad quoscunq; futiles eorum clamores capiant, torqueant, & vrant, mox liberrime vociferentur, timere ipsos sibi & vxoribus, ac amicis: Corruptos esse à ditioribus, honestiorem quamque familiam Urbis, Magiæ obnoxiam esse; pene digitis designari Sagas posse; hinc procedere non aũdere, & similia complura, quæ manifestissime arguunt, quam insignis populi malitia sit. Et hi scilicet prudenter aũdiri possunt, in se inuicem Magiæ crimen afflantes, cum etiam vel ipsos Magistratus sic sine vlla causa infament? Atque vtinam non etiam viros Ecclesiasticos & Religiosos nominare possim, primi generis antea recensiti, qui hos populi clamores in Magistratum, ipsi quoque promoueant, cum compefcere deberent.

QUARTI Generis ij ex vulgo dicuntur esse, qui cum ipsi malefici sint, vt

tan-

76 Dub. XV. *Qui maxime ij sint qui Magistratum*
tanto longius à se omnem criminis sus-
picionem reiiciant , præ omnibus reli-
quis eximio quodam & nimis exuberan-
te studio bacchantur in Magistratus,
quod lentius se in Sagas commoueant.
Accidit enim iam in locis quampluri-
mis, vt eximij illi Instigatores & ipsi de-
inde denunciati, capti, torti, confessi, &
cum cæteris exusti sint, dictitantes ea se
importunitate vrgēdi non nisi latebras
suo sceleri quæsiisse. Adeo vt nuper au-
ditus dicere sit quidam Inquisitor , se
quidem cum tot viderit huius rei exem-
pla, non posse non prudenter eos habe-
re suspectos, si quos audiat ita extraor-
dinario zelo in id crimen efferri : dixit
hoc ille, & dicunt plures, ego dicere non
ausim, tale tamen facio dilemma: pluri-
mi tales quales iam dixi, imo pene innum-
meri ita confitentes exusti sunt; vel igitur
hi innocentes passi sunt, ex odio ali-
terve delati, vel nocentes. Si prius; ecce
quam pulchre procedimus , vt nec in-
nocentibus & his tam multis prospectū
sit; vbi cogitationes suas habent viri do-
cti, quos consulunt Principes vt se non
refle-

reflectant? si posterius, ecce igitur quam pronum est de iis pessime post tot exēpla suspicari, qui ita vehementer in Magiæ crimen zelant! Ego vero omnino existimo, Inquisitores eos, qui, vt supra diximus, Theologum Tānerum ad torturam applicandum censuerunt, maleficos sine dubio esse, & ad hanc quartam classē pertinere: Indicia mihi nō desunt, quæ non nisi vnica hac causa silentio premo, ne Magistratus turbem, neve immisceam me causis à mea professione dissitis. Animaduertant interim Principes quid agant, & cum specie Iustitiæ ad rem difficilem incitantur, probent Spiritus an ex Deo sint. Non plane negō extirpāda esse zizania (frustra hic zelare sine scientia magni quidam volunt) sed nimirum *si cognoscantur, & distingui sine periculo innocentum possint*. Euangelium in manibus est; si id Consiliarij Magnatum non legunt, at legent forte curiositate ducti, quæ nos hic commentati sumus. Repetimus igitur iam aliquoties; hanc Christi esse legem, Matth. 13. *vt si periculum sit euellendi simul*

78 Dub. XV. *Qui maxime ij sint qui Magistratum simul tritici, ne zizania quidem extirpentur.* Vel hoc Præceptum Christi est vel Consilium duntaxat: Si præceptum; cum sit in materia valde graui, grauiter luet qui transilierit. Si consilium autem; caueat quicumque est ille Princeps, qui consiliarium hunc non admittat, cum vllum admissurus sit.

Porro vt hic finiam; monere placet pro conclusione, obseruasse me quod sequitur, & oppido notandum est: plerique enim eorum qui ita vehementer in oppidis suis & pagis Inquisitionem contra maleficos urgent, cum conscij sibi non male sint, non aduertunt, nec prospiciunt quod si feruere torturæ inceperint, ac torti singuli denunciare aliquos debeant, constanterq; sic processus continentur, necessario futurum, vt & ad ipsos quoque tandem perueniatur: quippe cum, vt supra monui, finis inueniri nunquam possit, dum omnia exusta sint. Vbi igitur postea se quoque denunciatos esse ac rapi vident, tum primum oculos aperiunt ac lamentantur: sed frustra: nam quo ante feruentiores

tiores contra Sagas fuere, tanto nunc nocentiores putantur esse, qui hoc velut pallio se integere voluerint: quod si plium cum torturis intolerabilibus oppressi fateri denique cogantur; cum ceteris in flammis eunt: eatenus quidem cum plurimis aliis innocentes; sed hoc tamen iusto & occulto Dei iudicio conueni, quod affectibus non sat ordinatis abducti, in alienam primum famam, libere & confidenter linguam laxauerāt, & suppliciiis eorum procurandis impetuosis incubuerant. Caueant sibi, qui hæc ignorant.

Itaq; qui prouidentiores hodie sunt, viri nobiles & magni, cum passim cerne-
re oculis ac similia deprehendere incipiunt, suadere Principibus processus non audent.

Itali certe & Hispani, qui ad speculandas res & meditandas prouiores à natura videntur esse, cum non obscure videant quam si Germanos imitari velint innumeram innocentum turbam simul abrepturi sint, recte abstinent, & solis nobis vrendi hanc prouinciam
com-

80 Dub. XVI. *Qui possit in processibus contra Sagas*
committunt, qui nostro malum zelo
confidere, quam Legislatoris Christi
Præcepto acquiescere.

D V B I V M XVI.

*Qui possit in processibus contra Sagas cauere
ne innocentibus periculum creetur?*

RESPONDEO, Sapienter utcumque
prouisum erit, si sequentes Cautela
adhibeantur.

CAVELA I. Curent Principes ante
omnia, ut qui causis Sagarum dirigen-
dis aut iudicandis adhibentur, sint ad id
munus tanti ponderis perquam idonei.
Tales erunt si apprime docti, pruden-
tes, probi, misericordes, mansueti fue-
rint, ne quid scilicet, vel imperite, vel
improuide, vel maligne, vel crudeliter,
vel impetuose agant. Explicatione res
non indiget.

Non accuso hic quenquam, sed ta-
men de imperitia multorum id affir-
mare possum, mirari me subinde quam
parum rerum consequentias discernant,
quam leuissimis sæpe contra reos argu-
mentis pondus plurimum inesse putet;

ac